

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Вінницький ліцей № 15»**

ІНСТРУКЦІЯ №1

З ОХОРОНИ ПРАЦІ

**ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВСПУПНОГО ІНСТРУКТАЖУ З
ПРАЦІВНИКАМИ ШКОЛИ**

Погоджено
Голова ПК _____ Л.І. Данюк
_____ 2023р.

Затверджено
Наказом № _____
від «__» _____ 2023р.
Директор КЗ «Вінницький ліцей № 15»
_____ Т.В. Василевська

ВСТУПНИЙ ІНСТРУКТАЖ З ОХОРОНИ ПРОЦІ

Комунального закладу «Вінницький ліцей №15»

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно - правові акти приймаються на основі Конституції України, дбаючи про забезпечення прав і свобод людині та гідних умов її життя.

Гарантом виконання Конституції України є Президент України.

Стаття 1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються найвищою соціальною цінністю....

В Статтях: Ст43;Ст45;Ст46: зазначено, кожен працюючий має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно вибирає або на яку вільно погоджується, а також на щотижневий відпочинок, оплачуваної щорічної відпустки, скороченого робочого часу і роботи в ночі. Громадяни, а також працюючі мають право на соціальній захист та загальнообов'язкове державне соціальне страхування...

Основні положення Закону України «**Про охорону праці**»; «**Кодексу Законів про працю**»; «**Про пожежну безпеку**», а також «**Про загально обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку**» та інших нормативних актів про охорону праці формують алгоритм вивчення курсу «**Охорона праці**», яка складає :

1. Правила та організаційні основи охорони праці.
2. Основи безпеки в галузі.
3. Основи пожежної безпеки
4. Основи електробезпеки.
5. Основи гігієни праці.
6. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках.
До курсу додаються додаткове питання, дії на випадок об'явлення «**Надзвичайного стану**», або «**Повітряна тривога**».

2.ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ.

Комунальний заклад «Вінницький ліцей №15» розташований за адресом вул. Келецька №62 м.Вінниця і діє на підставі **Статуту та Колективного договору**. Заклад має головний навчальний корпус, спортивний зал, актовий зал , їдальню та внутрішній двір, а також на прилеглій території спортивній майданчик . Для більш безпечного входу в приміщення ліцею учасників навчального процесу, запроваджено два входи, які ділять учнів на потоки, для молодших класів та старшокласників. Перед початком занять в **8-00год.** всі працівники та учні закладу зупиняються, полишають свої справи и вишукуються на прослуховування і спів **гімну України**. В **9-00год** пам'яті загиблим воїнам - **«Хвилина мовчання»**.

В цоколі головного навчального корпусу розташоване обладнане **«Укриття»** на випадок надзвичайної ситуації, або отримання сигналу **«Повітряна тривога»**. Система блокування дверей **«Укриття»** під'єднана до загальній системі міста. Після подачі сигналу **«Повітряна тривога»** автоматичні двері **«Укриття»** розблоковуються для входу в приміщення всіх людей, які на момент подачі сигналу перебувають в закладі, а також жителів ближніх домів. В приміщеннях закладу та холах,встановлені по етажні схеми **«Плани евакуації»** та додаткові стрілочки на підлозі. У випадку пожежної небезпеки, або надзвичайної ситуації заклад забезпечений світловими табличками з написом **«ВИХІД»**. Всі двері згідно будівельних норм відчиняються на зовні. Біля дверей аварійного виходу існують прозорі скриньки в яких знаходиться ключі для швидкого покидання приміщення. В приміщенні **«Укриття»**, та холі першого поверху закладу розташовані укомплектовані **«Пожежні щити»**. На всіх поверххах та в приміщеннях встановленні вогнегасники , якими необхідно скористатися на випадок виникнення несанкціонованого вогню .

3. ПРАВИЛА ВНУТРІШНОГО РОЗПОРЯДКУ.

Трудова дисципліна ґрунтується на свідомому і сумлінному виконанні правил.

- 1.1.**Особа** (в подальшому **працівник**) приймається на роботу за трудовим договором або контрактом згідно з чинним законодавством, а також можуть працювати за сумісництвом.
- 1.2.Працівник прийнятий на роботу ознайомлюється з **Вступним** та **Первинним**, а в процесі роботи з **Повторнім, Позаплановим и Цільовим** інструктажами
- 1.3. Допуск до роботи осіб, які не пройшли спеціальне навчання **вступного інструктажу** (з обов'язковим записом в журнали **Вступний інструктаж**) та **Первинному інструктажу** на робочому місті і перевірки знань з охорони праці та безпеки життєдіяльності, **забороняється**.
- 1.4. Усі працівники прийняті на роботу і в процесі роботи проходять навчання і перевірку знань **1 раз на три роки**.

1.5. **Повторний інструктаж** проводиться **1 раз на пів року** (6 місяців), а робітники професій підвищеної небезпеки **1 раз на три** (3 місяці).

Примітка: Відповідальні працівники за «Охорону праці» та Пожежну безпеку і електробезпеку (робітники професій підвищеної небезпеки) проходять навчання **1 раз на рік** (1 рік) в спеціалізованих закладах з обов'язковим здачею екзамену та отриманням «Посвідчення».

Працівники мають право.

- відпочинок згідно з законами про обмеження робочого дня та тижня і про щорічні оплачуванні відпустки;
- здорові і безпечні умови праці;
- матеріальне забезпечення у порядку соціального страхування у старості, при хворобі. Втрати працездатності, а також матеріальну допомогу у разі безробіття;
- об'єднуватись у професійні спілки;
- вирішувати конфліктні трудові спори.

Працівник зобов'язаний :

- виконувати правила внутрішнього розпорядку;
- ознайомитись, знати та виконувати свою посадову інструкцію;
- виконувати вимоги з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- берегти обладнання , інвентар, матеріали, навчальні посібники;
- у встановлені строки проходити медичний огляд.

4. РОБОЧИЙ ЧАС

Час роботи і закінчення роботи встановлюється у відповідності з режиму робочого дня і затверджується директором закладу.

Педагогічний персонал

1.1 **Коло обов'язків** (*робіт*) що їх виконує кожен працівник закладу за своєю спеціальністю, кваліфікацією, чи посадою визначаються посадовими та функціональними інструкціями і положеннями згідно тарифно – кваліфікаційними довідниками посад службовців.

1.2 **Для вчителів** – за погодженням з профспілковим комітетом встановлений п'ятиденний робочий день з двома вихідними днями.

1.3 **Для окремих педагогічних працівників** - робочий тиждень (день) визначається графіком роботи.

1.4 Вільний від занять (**методичний**) день, або іншої педагогічної роботи, за розкладом окремих днів тижня з метою підвищення кваліфікації, самоосвіти, підготовки до занять може використовуватись за межами закладу освіти.

1.5 У випадку об'явлення сигналу «**Повітряна тривога**» педагогічний склад закладу , який проводить заняття повинен , спокійно, без зайвої метушні зібрати дітей і спуститися в приміщення «**Укриття**».

- 1.6 При подачі звукового, або (і) голосового сигналу **«Пожежна небезпека»** викладачі та асистенти вчителів зобов'язані допомогти дітям швидко зібратися особисті речі, одітися і без зайвої метушні покинути приміщення закладу.
- 1.7 Всі класи на чолі з педагогічним складом вишукуються на площі перед закладом де проводиться перевірка чисельності дітей кожного класу.
- 1.8 При складних обставинах (розташування спецтехніки) та неможливості зібратися на площі перед закладом загальній склад закладу збирається на території стадіону.
- 1.9 При подачі сигналу **«Повітряна тривога»** приймати участь у забезпеченні безпечного проходу учасників навчального процесу в приміщення **«Укриття»**.
- 1.10 У випадку об'явлення сигналу **«Повітряна тривога»** . коли працівники закладу знаходяться в дома, то після сигналу **«Відбій повітряної тривоги»** зобов'язані в **термін 40 хв. прибути** на своє робоче місце.
- 1.11 При отриманні сигналу **«Повітряна тривога»** перебуваючи в транспорті працівники зобов'язані вийти в транспортного засобу і спуститися до ближнього **«Укриття»**, а після команди **«Відбій повітряної тривоги»** продовжити рух у напрямку роботи.

Примітка: Педагогічний склад особисто перевіряє і несе відповідальність, що підпорядкована їй дитина покинула клас і вийшла з приміщення закладу.

Обслуговуючий персонал.

- 1.1 **Коло обов'язків** – (робіт) що їх виконує кожен робітник за своєю спеціальністю, кваліфікацією чи посадою, визначається посадовими та функціональними інструкціями визначеними тарифно – кваліфікаційними довідниками робіт і професій робітників, положеннями і правилами внутрішнього розпорядку закладу.
- 1.2 Всі працівники обслуговуючого персоналу підпорядковуються заміснику директора з господарської роботи і виконують її розпорядження.
- 1.3 **Для робітників** - тривалість робочого дня обслуговуючого персоналу і робітників визначається графіком змінності, який складається відповідно до встановленої тривалості робочого часу на тиждень.
- 1.4 Виконувати роботи підвищеною безпеки та своєчасно проходити **Плановий інструктаж** та навчання.
- 1.5 При подачі звукового, або (і) голосового сигналу **«Пожежна небезпека »** розпочати перевірку приміщень на наявність задимленості , або несанкціонованого відкритого вогню.
- 1.6 Обслуговуючий персонал має забезпечити своєчасне відкриття дверей додаткових евакуаційних виходів.
- 1.7 Відповідальним особам(електрик) прийняти міри, по знеструмленню закладу.
- 1.8 Члени **«Пожежної ланки»** використовуючи, пожежний інвентар та вогнегасники приступають до боротьби з займанням .

- 1.9 Відповідальна особа за проти пожежний стан приймає рішення, ліквідації займання , або виклику пожежної частини по **№ 101**
- 1.10** При подачі сигналу «**Повітряна тривога**» приймати участь у забезпечені безпечного проходу учасників навчального процесу в приміщення «**Укриття**».
- 1.11** У випадку об'явлення сигналу «**Повітряна тривога**» . коли працівники закладу знаходяться в дома, то після сигналу «**Відбій повітряної тривоги**» зобов'язані в **термін 40 хвн. прибути** на своє робоче місце.
- 1.12** При отриманні сигналу «**Повітряна тривога**» перебуваючи в транспорті працівники зобов'язані вийти в транспортного засобу і спуститися до ближнього «**Укриття**», а після команди «**Відбій повітряної тривоги**» продовжити рух у напрямку роботи.

Примітка: За бажанням працівника (робітника), який працює у **святковий день**, або у випадку **аварійної ситуації** йому може бути наданий інший день відпочинку.

5. ОСНОВИ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ.

1.Загальні вимоги

Кожен працівник зобов'язаний пройти інструктаж , знати і точно виконувати правила пожежної безпеки, а при виникненні пожежі - вжити всіх залежних від нього заходів для врятування людей і гасіння її.

- 1.1 Маршові сходи, евакуаційні виходи, проходи, коридори, тамбури повинні утримуватись постійно вільними.
- 1.2 У навчальних кабінетах парти, столи, стільці необхідно встановлювати так, щоб не заставляти виходів із кабінетів.
- 1.3 У навчальних майстернях слід суворо дотримуватися На території не дозволяється розкладання вогнищ, спалювання сміття та впалого листа протипожежного режиму. Споруди, приміщення повинні постійно утримуватись в чистоті.
- 1.4 У майстернях не повинно бути запасу матеріалів для практичних занять не більше , як на один день.
- 1.5 Весь пожежний інвентарі обладнання треба утримувати у справному стані, розміщувати на видних місцях.
- 1.6 На території не дозволяється розкладання вогнищ, спалювання впалого листа та сміття.

Пожежна безпека – Це стан об'єкта , за якою вилучається можливість пожежі. У разі виникнення пожежі вживають необхідні заходи щодо усунення впливу небезпечних факторів пожежі на людей, споруди і матеріальні цінності.

Протипожежний режим – це комплекс встановлених норм і правил поведінки людей, виконання робіт і експлуатації об'єкта, спрямованих на забезпечення пожежної безпеки.

Пожежна безпека закладу забезпечується відповідальною (За проти пожежний стан) особою, організацію **протипожежним заходами і технічними захистом.**

До організаційних заходів належить:

- розробка правил, інструкцій, інструктажів з протипожежної безпеки;
- організація інструктування і навчання робітників та службовців;
- здійснення контролю за дотриманням встановленого протипожежного режиму всіма працюючими;
- організація добровільних пожежних дружин (пожежних ланок) та пожежотехнічних комісій;
- щоденна перевірка протипожежного стану приміщень після закінчення роботи⁴
- розробка і затвердження плану евакуації й порядку оповіщення людей на випадок виникнення пожежі;
- дотримання належного протипожежного нагляду за об'єктами;
- організація перевірки належного стану пожежної техніки та інвентарю.

Технічні заходи передбачають:

- дотримання пожежних норм, вимог та правил при влаштуванні будівель, споруд, складів;
- підтримання системи опалення у справному стані;
- улаштування протипожежної сигналізації, системи автоматичного гасіння пожеж та пожежного водопостачання;
- заборона використання обладнання, пристроїв, приміщень та інструментів, що не відповідають вимогам протипожежної безпеки;
- правильна організація праці на робочих місцях з використанням протипожежних інструментів, приладів,, технологічних установок.

Характерні причини виникнення пожеж.

- порушення пожежних норм і правил;
- неправильне облаштування системи опалення, вентиляції, електроустаткування;
- порушення норм і правил зберігання пожежонебезпечних несумісних матеріалів;
- порушення правил користування електрообладнанням;
- невиконання протипожежних заходів щодо забезпечення первинними засобами пожежогасіння;
- використання відкритого вогню факелів, паяльних ламп, паління у заборонених місцях;
- погане знання персоналом основ пожежної безпеки;
- порушення вимог протипожежного інструктажу під час виконання робіт.

Протипожежні властивості речовин.

За здатністю горіння в повітрі (**горючість**) всі речовини поділяються на **негорючі, важкогорючі, горючі**.

Горючі поділяються ще й на **легкозаймисті** та **важкозаймисті** речовини.

Пожежна небезпека у навчальних майстернях, фізико – хімічних та електротехнічних лабораторіях, кабінетах навчальних закладів зумовлена властивостями матеріалів і реагентів, які застосовуються, а також змістом навчальних занять, які проводяться.

Основні причини пожежної небезпеки в кабінетах і лабораторіях.

- дослідження, які супроводжуються електростатичним розрядом;
- дослідження з демонстрації вибухів різних газів і пар;
- необережне поводження з вогнем, вогненебезпечними рідинами;
- неправильне зберігання вогненебезпечних хімічних сполук і рідин.

Способи припинення горіння:

- охолодження вогнища нижче зазначених речовин;
- ізоляція вогнища горіння або зниження вмісту кисню;
- механічний зрив полум'я;
- створення умов вогнеперешкодження;
- гальмування швидкості хімічних реакцій у полум'ї (так званого **інгібування**).

Інгібування – це зменшення швидкості реакції під впливом певної речовини (**інгібітора**), яка взаємодіє з реагентом або каталізатором.

Примітка: На банках, бутлях та іншій тарі з хімічними речовинами повинні бути чіткі написи із зазначеннями їх найхарактерніших властивостей: **«Вогненебезпечні», «Отруйні», «Хімічно активні».**

У лабораторіях, майстернях, кабінетах працювати учням з пожежонебезпечними речовинами, дозволяється тільки під наглядом і керівництвом викладача або лаборанта.

У приміщеннях кабінетів, аудиторій, лабораторій, майстерень і холи, тамбури, коридори, проходи, евакуаційні виходи а також підходи до обладнання, засобів пожежогасіння, засобів пожежогасіння, засобів зв'язку повинні бути вільними.

В закладі згідно з Положенням **«Про добровільні пожежні дружини»** (команди) для проведення заходів щодо запобігання пожежам та організації їхнього гасіння створена **«Пожежна ланка».**

Примітка: Після кожного заняття необхідно усі пожежно – вибухонебезпечні речовини та матеріали винести у спеціальні приміщення в металеву шафу. **Виливати легкозаймисті й гарячі речовини в каналізацію – ЗАБОРОНЕНО.**

Дії в аварійних ситуаціях.

При виявленні ознак пожежі (**задимлення, запах горіння, тління матеріалів тощо**) необхідно:

1. При виникненні пожежі або загорання на будь якій ділянці закладу негайно оголошується **«Пожежна тривога»**

2. Сповістити про пожежу директора і його заступника, одночасно з повідомленням про пожежу працівників подаючи сигнал **«Пожежна тривога»**.

3. Вживають заходів щодо її ліквідації, евакуації людей з приміщень, а також при необхідності організовується виніс матеріальних цінностей.

4. При виникненні несанкціонованого вогню, для гасіння займання, використовують первинні засоби пожежогасіння, чим забезпечений заклад.

5. Організувати вимкнення мереж електропостачання і здійснення інших заходів, які сприяють ліквідації пожежі.

6. Вчителя, вихователям не можна залишити дітей без нагляду з моменту виявлення пожежі до її ліквідації.

7. Залишити приміщення або будівлю, що можуть нести загрозу розповсюдження вогню, по можливості, потрібно зачинити за собою всі вікна і двері.

8. При неможливості самостійно ліквідувати займання, адміністрація закладу сповіщає **«Пожежну охорону»** з любого оператора зв'язку по номеру **№ 101**.

9. Про пожежу доповідають чітко, називаючи адресу закладу та прізвище того, хто робить повідомлення.

10. Організувати зустріч пожежних підрозділів, звільняючи площадку і підходи та проїзди до закладу від учнів і сторонніх осіб.

6. ОСНОВИ ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКИ.

Згідно розпорядження департаменту освіти «Про підготовку навчальних закладів до навчального року» створюють комісію відповідальних осіб контролюючих органів. Комісія визначає основні небезпечні фактори з охорони праці і проводить перевірку створення здорових і безпечних умов праці.

Члени комісії здійснюють контроль за безпекою обладнання, приладів, що використовуються під час навчально-виховного процесу відповідно до чинних типових переліків і норм. Перевіряє готовність закладу до нового навчального року. Для об'єктів з особливими небезпечними факторами складається акт-дозвіл на користування цими об'єктами. Акт-дозвіл підписують: голова комісії, члени комісії, працівники, що працюють на об'єкті з небезпечними факторами.

Промислова електрика – Це електричний струм, який виробляється промисловими установками та індивідуальними джерелами струму для використання на виробництві та в побуті.

Промислова електрика виробляється електричними генераторами на електростанціях та гальванічними елементами спеціальних приладів – акумуляторів.

Примітка: Основними параметрами **електроструму** - є **напруга і сила струму**.

Деякі величини напруги.

0-42В – для індивідуального освітлення і ручного електроінструменту при роботі в небезпечних зонах;

127; 220В – для освітлення і ручного інструменту в промисловості та побуті;

380В – велична напруги, яка використовується для промислового устаткування.

Одним з головних небезпечних факторів є електробезпека, що зазвичай призводить до електротравми.

Запобіжні написи, плакати та пристрої призначені для привернення уваги працюючих до безпосередньої небезпеки, наказу й дозволу певних дій з метою забезпечення безпеки, а також отримання необхідної інформації.

Запобіжні написи, плакати поділяються:

1. Попереджувальні; «**Стій – висока напруга!**»; «**Не залазь – уб'є!**»
2. Забороняючи; «**Не вмикати – працюють люди**»
3. Наказуючи; «**Без спец. одягу – не входити**»; «**Вихід там**»
4. Вказувальні. «**Пункт мед. допомоги**»; «**Аптечка**»; «**Вогнегасники**».

Примітка: Всі знаки безпеки встановлюють у місцях, перебування в яких пов'язано з можливою небезпекою для працюючих, а також на виробничому устаткуванні, що є джерелом такої небезпеки.

Електробезпека - це система організаційних, технічних заходів і засобів, які забезпечують захист людей від дій шкідливого і небезпечного впливу електричного струму, електричної дуги, електромагнітного поля і статичної електрики.

Головні правила електробезпеки:

- електромережа та електроапаратура, які використовуються, повинні відповідати вимогам діючих правил експлуатації електроприладів;
- усі несправності у електромережі чи електроапаратурі, що можуть викликати іскру, коротке замикання, нагрівання кабелів та проводів понад допустимих норм, повинні негайно усуватися.

При експлуатації електроприладів забороняється:

- 1.1 Використовувати кабелі і проводи з зіпсованою, чи такою , що втратила свої захисні властивості;
- 1.2 Залишати під напругою електричні проводи та кабелі с не ізольованими кінцями;
- 1.3 Користуватися зіпсованими розетками, рубильниками та іншими електроприладами;
- 1.4 Зв'язувати і перекручувати проводи.
- 1.5 Витягувати за шнур вилку з розетки;
- 1.6 Замінювати під напругою пошкоджені вимикачі, лампові патрони, штепсельні розетки, електроприлади і апарати;
- 1.7 При заповненні водою електронагрівальних приладів (чайників, тощо) вже ввімкнених в електромережу.
- 1.8 Забороняється самостійно усувати несправності електромережі і електрообладнання.
- 1.9 При використанні електроінструмента небезпечно торкатися батарей, труб та інших заземлених металевих конструкцій і обладнання.
- 1.10 Зварювальні роботи під час ремонту систем опалювання, водопостачання, каналізації можуть проводитись тільки з дозволу директора школи.

Примітка: Діти не усвідомлюючи небезпеки, доторкаються до електроприладів, ввімкнених у електромережу, і часто отримують опіки і більш серйозні травми. Необхідно виключити можливість доступу дітей до електроприладів і відкритих розеток.

7.ОСНОВИ ГІГІЄНИ ТА САНІТАРІЇ.

Гігієна праці – це наука, що вивчає вплив виробничого процесу та навколишнього середовища на організм працюючих з метою розробки санітарно – гігієнічних та лікувально – профілактичних заходів, які спрямовані на створення найбільш сприятливих умов.

Під час роботи на працюючих впливають різні шкідливі фактори виробничого середовища. Шкідливі фактори за характером свого впливу поділяються на : **фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні.**

Примітка: Кожен з цих факторів впливає на організм людини, викликаючи у ньому функціональні зміни.

До фізичних факторів належить параметри повітря в приміщенні (Температура, вологість, швидкість руху повітря), вібрація, шум, нетоксичний пил, пара, різні види випромінювань, освітлення тощо.

До хімічних факторів токсичні пил, пара, і газ відносяться.

Біологічними факторами вважають вплив мікроорганізмів, бактерій рослин та тварин, що спостерігається під час переробки волокон, шкіри та хутра.

До психофізіологічних факторів відносяться фізичні та нервово психічні перевантаження, які пов'язані з важкою монотонною працею.

Виробнича санітарія – це система організаційних і технічних заходів, спрямованих на усунення потенційно небезпечних факторів і запобігання захворювань та отруєнь.

До організаційних заходів належать:

- дотримання вимог охорони праці жінок та осіб віком до 18 років;
- проведення попередніх та періодичних медичних оглядів осіб, які працюють у шкідливих умовах;
- забезпечення працюючих у шкідливих умовах лікувально – профілактичним обслуговуванням тощо.

Технічні заходи передбачають:

- систематичне підтримання чистоти у приміщеннях і на робочих місцях;
- розробку і конструювання обладнання, що вилучає виділення пил, газів та пар, інших шкідливих речовин у виробничих приміщеннях;
- забезпечення санітарно – гігієнічних вимог до повітря виробничого середовища;
- улаштування системи вентиляції та кондиціонування робочих місць зі шкідливими умовами праці;
- забезпечення захисту працюючих від шуму, ультра – та інфразвуку, вібрації, різних видів випромінювання.

8. НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ ПРИ НЕСЧАСНИХ ВИПАДКАХ.

Кожен працівник, робітник або учень повинні знати, як надати **долікарську допомогу**: зупинити кровотечу, зробити штучне дихання та непрямий масаж серця, накладити шину при переломі, перев'язати рану, промити очі, вжити необхідних заходів при гострих отруєннях паром, газом, ягодами, отруйними грибами тощо.

У багатьох випадках, наслідки нещасного випадку залежить від того, як швидко і кваліфіковано надати потерпілому першу (**долікарську**) допомогу. Складніше надати допомогу, якщо біля потерпілого тільки одна людина.

За будь , яких обставин потрібно зберігати спокій, уміло, швидко і правильно організувати необхідну допомогу до прибуття медичних працівників. В такому випадку не завжди потрібно одразу бігти за лікарем, часом не просто неможливо зробити (**В полі, лісі, на річці**).

У таких ситуація, як ураження електрикою, утоплення, численні травми, надання термінових заходів, може стати вирішальними для врятування життя потерпілого.

Примітка: Затримка долікарської допомоги або неправильне (невміле) її надання може призвести до серйозних ускладнень у лікуванні, інвалідності, навіть смерті потерпілого.

Схема послідовності надання першої долікарської допомоги.

8.1 Усунути дію небезпечних та шкідливих факторів на організм потерпілого:

- звільнити від дії електроструму;
- вивести із зараженої зони;
- загасити одяг, що горить;
- витягти з води тощо.

8.2 Надати потерпілому найбільш зручне положення, що забезпечує спокій.

8.3 Оцінити стан потерпілого.

8.4 Визнати характер травми, що становить найбільшу загрозу життю потерпілого, а також послідовність дій його рятування.

8.5 Вжити необхідних заходів щодо рятування потерпілого в порядку терміновості:

- відновити прохідність дихальних шляхів;
- провести штучне дихання;
- непрямий масаж серця;
- зупинити кровотечу;
- іммобілізувати місце перелому;
- накладити пов'язку.

8.6 Підтримати основні життєві функції потерпілого до прибуття медичного персоналу.

8.7 Викликати швидку медичну допомогу лікаря або транспортувати потерпілого до найближчої медичної установи.

8.8 Повідомити керівника установи про те, що трапилось.

Примітка: Важливо знати обставини, за яких сталася травма, умови, які спонукали до її виникнення, та час – годину і навіть хвилини, коли потерпілий знепритомнів.

Знання обставин нещасного випадку, може допомогти не тільки розпізнати характер пошкоджень, правильно підібрати засоби надання допомоги, але і в умовах лікувального закладу допоможе встановити діагноз.